

Af Birgitte Rasmussen
bira@foa.dk

DET MUSISKE MENNESKE er meget mere end musisk

Det er en måde at leve på og være til stede i hverdagen. Mød norske musikprofessor Jon-Roar Bjørkvold i dette interview.

Jon-Roar Bjørkvold var musikprofessor ved Universitetet i Oslo indtil 2006. Han har udviklet en helt speciel teori om menneskets forhold til lyd, bevægelse og rytme. Jeg mødte ham i hans hjem i Oslo i 2013, hvor der var dækket op til hyggelig frokost og samtale.

DET NYFØDTE BARN OG RYTMER

– Mit udgangspunkt var den dybe glæde ved at få et barn og at komme så utrolig nær det nyfødte barn. Dette møde var for mig meget

mere end ord, det var rytmer. Rytmer i 'samtalen' med det nyfødte barn, siger Jon-Roar Bjørkvold med begejstring.

– Samtalen med mit nyfødte barn åbnede helt nye lag i mig, en meget dybere samtale, siger Jon-Roar videre, -det var så stærkt for mig at blive far og det blev min livsambition at forstå denne samtale. Jeg begyndte at følge alle lydene og optage dem på bånd.

Oftentimes når samtalen drejer sig om små børn og pædagogik, handler det om at

lære børnene noget. For Jon-Roar handler det om at lære af barnet. Lære af mødet som finder sted mellem far og barn, at se barnet som alt det, det er.

– Lyd manifesterer sig i sproget, men også i kroppen, i en håndbevægelse, i en kærlighedsberøring. Lyd manifesterer sig i alt, hvad vi gør. Alle lyde er også rytme.

– Ingen havde skrevet om det før mig. Det blev til min første bog 'Samtalen som rytme'.

”

– Mit udgangspunkt var den dybe glæde ved at få et barn og at komme så utrolig nær det nyfødte barn. Dette møde var for mig meget mere end ord, det var rytmer. Rytmer i 'samtalen' med det nyfødte barn,

– I 2013 besøgte jeg Jon-Roar Bjørkvold i Oslo. Vi talte i flere timer om, hvordan rytmer, bevægelse og lyd er del af menneskets udvikling.

Jeg fulgte mit eget lille barn. Barnet som er så fuld af livs- og kommunikationskompetencer. Hvad gør det, når det kommer ud i verden, ud til andre børn, ud i børnehaven? Hvad gør det, når mor ikke er der mere?

– Jeg blev feltarbejder. Jeg tog ud i de norske børnehaver og opdagede, hvor vigtig sangen er.

BØRNS SANG – BØRNS LIV

– Børn synger for at møde livet, og jeg så, at vi ikke kan tænke sang uden krop eller krop uden sang. Jeg underviste dengang ret traditionelt, men barnet er ikke fanget af det

objektive, det der skal læres. De spørger til dig, de er interesseret i mennesket, det subjektive.

For at forstå denne sammenhæng mellem lyd og rytme, må Jon-Roar udenfor vores vestlige begrebsverden. Helt til Afrika.

SIKIA OG NGOMA

SIKIA er et swahili ord, et sansningsbegreb. Begrebet skelner ikke mellem at se, høre og mærke. Det er ét. Jon-Roar giver dette eksempel: Når vi snakker med en person i telefonen, danner vi os samtidig et billede af denne person. Hvordan perso-

Jon-Roar Bjørkvold har sammen med to fotografer lavet en meget spændende film på 30 minutter om forskelle på bevægelse, lyd og rytme i et afrikansk land og i Oslo. "When the moment sings – The Muse within". Se filmen på YouTube.

De kunne gå helt op til 2 ½ time med 30 kg på hovedet. Havde de bevæget sig, ligesom vi bevæger os, var de døde

nen ser ud og hvordan vedkommende er. I mange afrikanske sprog har de kun et ord for det at bevæge, se og høre. Vi i vesten splitter det op, som om vi kunne gøre hver ting adskilt.

På samme måde har afrikanerne ikke et ord for at danse. De bruger begrebet NGO-MA, som er en fællesbetegnelse for 'tromme', 'dans' og 'fest', og den indre sammenhæng i ordet er så stærk, at man ikke kan isolere de enkelte elementer, man kan ikke forstå det at tromme udenom dansen og udenom festen.

NÅR ØJEBLIKKET SYNGER

Jon-Roar har sammen med to norske fotografer lavet den mest vidunderlige film om alt dette. Den hedder 'When the Moment Sings, – the Muse Within' og du kan finde den på YouTube eller se linket på vores hjemmeside.

– Vi ville filme afrikanernes forhold til lyd, rytme og bevægelse og se kontrasterne til skandinavernes forhold til lyd, bevægelse og rytme. Vi tænkte, at det ville tage en dags tid at filme i Norge. Det tog en halv time på Oslos hovedbanegård.

Alle var stivnede i deres bevægelser og det skyldtes en dyb uvidenhed om, hvad krop og rytme var. Det var skræmmende, så stor forskellen til Afrika var.

– Vi filmede i den afrikanske stat, Cameroun. Det var en fantastisk oplevelse og indsigt, fortæller Jon-Roar. – Vi kom til en landsby og hørte sang. Vi så en hytte henligge i halvmørke og fik øje på kvinderygge, som lavede nogle fantastiske bevægelser. Det kunne ligne samlejebevægelser, men de æltede dej. Deres bevægelser var totalt samstemmende.

De sang og bagte, rytme og bevægelse, alt var et.

– Vi så også en lille pige komme forbi os med et plastkrus på hovedet. De voksne kvinder gik med næsten 30 kg på hovedet. De var centrerede. Det var så smukt. De kunne gå helt op til 2 ½ time med 30 kg på hovedet. Havde de bevæget sig, ligesom vi bevæger os, var de døde. Den lille pige tabte ikke en eneste vanddråbe. Det er centrering.

– Det var næsten brutalt, så stor forskel der var, siger Jon-Roar. – Jeg måtte have

fat i det pædagogiske. Jeg opstillede modsætningen mellem børnenes liv og krop, og så den disciplin de mødte i skolen. Her var en adskillelse mellem at lære og bevæge sig.

HVORDAN 'STEMMER' VI MENNESKET

– Jeg er musikprofessor og har et stort flygel. For at lyde godt skal det stemmes regelmæssigt. Hvis børn ikke får lov til både at være lyd, bevægelse og rytme bliver de også ustemte og hvordan kan vi stemme dem igen? Det handler om kultur.

Der findes faktisk en skole i Herning, hvor de forsøger at skabe denne sammenhæng. Skolen hedder Bifrost.

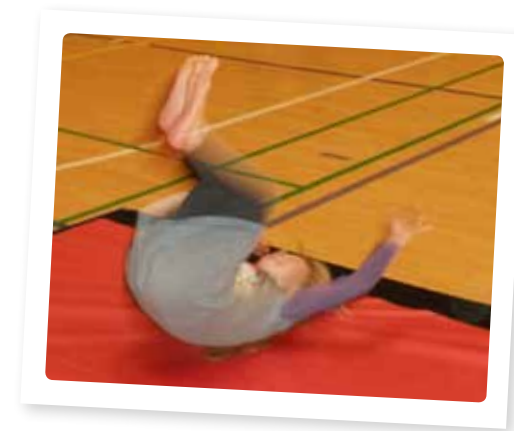
– Det handler ikke om at score på Pisa-testene, det handler om læring og liv i et, slår Jon-Roar fast.

DET MUSISKE UDTRYK ER SJÆLSUDTRYKKET

– Det musiske er ikke et fag, men en måde at leve på. Det musiske er en indre nødvendig trang til at formulere, hvem du er, siger Jon-Roar med begejstring. – Hvis du tager den danske film 'Babettes gæstebud' kan du se det musiske i hendes måde at arrangere dette måltid på. Måden hun dækker bord på, måden hun serverer på.

– Alt kan være musisk eller u-musisk. Derfor kan man ikke tale om æstetiske fag. Alle fag indeholder æstetik. Det er dig, som gør noget og kan gøre det på en musisk og æstetisk måde. For nogle mennesker er en sten en sten, for andre er den et smykke. Nogle er fantastiske med blomster, alt bliver levende mellem deres hænder og vokser til smukke dekorationer.

– Det musiske er sjælsaftrykket. Det er drivkraften til at få det skabende frem i mennesket. Et sjælsaftryk må ikke stoppes. Når vi laver noget smukt, som i 'Babet-

tes gæstebud' forløses energi. Det virker så stærkt, at det igangsætter en livsenergi i os. Det kan være en blomsterbuket, en skitur eller dans. Det kan være alting.

– Hvis sjælsaftrykket ikke er nærværende, så udløses denne energi ikke. Hvor der afsættes sjælsaftryk, starter der et oplevelsesfællesskab. På Bifrost-skolen kan rektor samle alle skolens elever til oplæsning og den fællesoplevelse er så stærk, at der både er latter og gråd, at det bevæger mennesker. Det bliver et musisk udtryk. Den æstetiske fællesoplevelse bli-

ver en energi og ud af denne energi, kan man lære matematik. Det er nærvær og grebthed. Det er lyd, krop og bevægelse i et. Det er NGOMA.

NGOMA OG DEMENS

– Når vi rammer det musiske, bliver mennesker berørte, og der opstår fællesoplevelse og energi.

'Udviklingen af demenssymptomer sker i en fremadskridende proces. Kort fortalt er det karakteristisk for udviklingen, at hukommelsen svækkes; man mister overblik-

”

– Det musiske er sjælsaftrykket. Det er drivkraften til at få det skabende frem i mennesket. Et sjælsaftryk må ikke stoppes.

ket og evnen til planlægning og udførelse af daglige gøremål, samt fornemmelsen af rum og retning. Derimod beholdes ofte evnen til følelsesmæssig sansning og oplevelse. Netop her er musik og de øvrige kommunikative virkemidler relevante for kontakt og udvikling." (Citat hentet fra bogen Musik & pædagogik, side 263)

– En gang blev jeg bedt om at synge til en begravelse. Et ægtepar, som havde været sammen i mange år, havde i fællesskab besluttet, hvilke 3 sange, der skulle synges til deres begravelse. Senere fik manden

BØGER:

Jon-Roar Bjørkvold:

Det musiske Menneske

Jon-Roar Bjørkvold:

Skildpaddens sang – den musiske dimension i menneskers liv

Film på youtube.com:

'When the Moment Sings, – the Muse Within' (De snakker norsk og engelsk i filmen – ikke teksten).

Hjemmeside:

www.freidig.no
Jon-Roar Bjørkvold er født i 1943. Du kan læse hele hans biografi på hjemmesiden.

Alzheimer. Konen døde først. Deres børn bankede på min dør, og spurgte om jeg ville synge de tre sange.

– Da jeg sang den sidste sang, kom ægtemanden over mod mig. Han gik som en ung mand, rakte mig hånden og takkede mig for, at jeg havde sunget så smukt for hans elskede kone, fortæller Jon-Roar. – Jeg var dybt berørt. Hele hans livsapparat vågnede. Ingen troede på, hvad de så. Han døde tre måneder efter.

DET MUSISKE MENNESKE

Det er Jon-Roar Bjørkvolds vision og intention, at børn, unge, gamle og voksne

får mulighed for at udvikle sig til musiske mennesker. Uanset hvad deres kreativitet og talenter består af, får de lov at fylde, udtrykke sig og berøre mennesker. Der ved forløses der energi ind i fællesskabet, uanset om det er gamle og ansatte på et plejehjem, børn og ansatte i en skoleklasse eller medlemmer til møde i fagforeningen. Denne energi er en drivkraft til nærvær og berørthed af livet og hinanden. Jon-Roar Bjørkvold rejser rundt og holder foredrag, og har blandt andet holdt foredrag med danske Peter Bastian.